

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CONSTRUCTION AND ARCHITECTURE

Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine

Agency for Restoration

Scientific and Educational Hub for Architectural Designing and Research of Nearly Zero Energy Buildings

Research Laboratory of Energy Efficiency Studies in Construction and Architecture "Energy Center KNUCA"

UKRENERGY

Co-funded by the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CONSTRUCTION AND ARCHITECTURE

CONFERENCE PROCEEDINGS

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

KYIV UKRAINE 26-28.11 2025

BUILD MASTER CLASS

BUILD MASTER CLASS 2025
CONFERENCE PROCEEDINGS

Ukraine, Kyiv, KNUCA, Povitrianykh Syl Avenue, 31

ISBN: 978-617-8800-02-4

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF
UKRAINE

KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CONSTRUCTION
AND ARCHITECTURE (KNUCA)

SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL HUB FOR
ARCHITECTURAL DESIGNING AND RESEARCH OF
NEARLY ZERO ENERGY BUILDINGS OF KNUCA

CONFERENCE PROCEEDINGS

**OF INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

BUILD MASTER CLASS 2025

26.11-28.11.2025

**in Kyiv National University of Construction and Architecture
Ukraine, Kyiv, Povitrianykh Syl ave. 31**

KYIV 2025

Editorial board:

Chief editor:

Volodymyr Skochko (Ukraine)

Deputy chief editors:

Oleksii Dniprov (Ukraine); Petro Kulikov (Ukraine);
Oleksandr Kovalchuk (Ukraine); Vitalii Ploskyi (Ukraine);

Responsible secretary:

Serhii Kozhedub (Ukraine)

Members:

Peter Arras (Belgium)	Dmytro Mishchuk (Ukraine)
Olha Boiko (Lithuanian)	Oleksandr Molodid (Ukraine)
Nataliia Chepurna (Ukraine)	Denys Mykhailovskyi (Ukraine)
Carolina Cruz Villazon (Spain)	Olena Nesterenko (Ukraine)
Vasyl Derevinskyi (Ukraine)	Maryna Omelianenko (Ukraine)
Tetiana Honcharenko(Ukraine)	Pavlo Pasichnyk (Ukraine)
Iryna Ivakhnenko (Ukraine)	Yvhen Perehuda (Ukraine)
Dennie Jansen (Belgium)	Kostiantyn Pochka (Ukraine)
Tetiana Kashchenko (Ukraine)	Oleksandr Pohosov (Ukraine)
Maksym Klys (Ukraine)	Oleksandr Pryimak (Ukraine)
Hennadii Kochetov (Ukraine)	Oleksii Pryimachenko (Ukraine)
Vira Koliakova (Ukraine)	Yuliia. Riabchun (Ukraine)
Oleksii Kotliarevskyi (Ukraine)	Halyna Ryzhakova (Ukraine)
Helena Kovalska (Ukraine)	Hanna Shpakova (Ukraine)
Kateryna Lavrukhina (Ukraine)	Valerii Tovbych (Ukraine)
Alirza Mamedov (Ukraine)	Tetiana Tsyfra (Ukraine)
Viacheslav Martynov (Ukraine)	Oleksii Tuhai (Ukraine)

Responsible for the issue: V.I. Skochko, O.Yu. Kovalchuk, S.A. Kozhedub.

Recommended for publication by the Academic Council of Kyiv National University of Construction and Architecture, Protocol No. 38 of 27.11.2025.

In the author's edition (editorial committee is not responsible for the content of conference proceedings).

Conference Proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Build Master Class 2025». Chief editor: V.I. Skochko, K.: KNUCA, 2025. 649 p.

Conference proceedings performed in framework of sectional and plenary conference meetings and show scientific research in the next thematic direction as follow:

- **Section 1. Architecture, Design and Sustainable Development.**
Theory of architecture. Architectural design of civil buildings. Design of architectural environment. Landscape architecture. Architectural design. Information technologies in architecture, computer-aided engineering and design of architectural objects. Technical aesthetics, applied geometry. Energy and resource saving in construction and architecture. Green architecture. Sustainable development in architecture and construction.
- **Section 2. Urban planning and land use planning.**
Urban planning and land use planning. Urban planning information systems and City planning cadastre. Urban Construction and Management. Improving the efficiency of urban construction. Landscape architecture. Cadastre and land monitoring. Engineering geodesy, geoinformatics and photogrammetry.
- **Section 3. Construction, materials and design technology of building production.**
Structural mechanics. Building designs, buildings and constructions. Foundation engineering. Numerical modeling of building structures. Construction materials and products. Construction technology of production. Standardization and certification in construction.
- **Section 4. Engineering systems, automated systems and environmental aspects of construction.**
Heat and gas supply. Ventilation systems of buildings and constructions. Water supply and sanitation. Use of water and thermal energy resources. Automated systems and measuring systems. Electronics and electrical engineering. Ecological problems in construction and architecture. Technical thermal physics and industrial heat power. Energy efficiency of construction objects.
- **Section 5. Construction vehicles and equipment.**
Machines for the production of building materials and structures. Machines for earthworks, road and forestry engineering work. Handling machinery. Building Machinery Services.
- **Section 6. Latest Vectors of Transformation in Economic Management and Organizational Processes in Construction.**
Organization of building production. Commodity and commercial activities. Construction Economics. Management in construction and architecture.
- **Section 7. Information Technology.**
Computer science. Information Technology. Information technology in education. Project and Program Management. Computer networks. Cybersecurity.
- **Section 8. Historical, socio-cultural, political, legal and philosophical aspects of architecture and construction development.**
Social-political development of society. Physical education and sports in the conditions of building production. History of Ukrainian culture. Pedagogy, philosophy and psychology of relationships in construction. Legal relations in construction and architecture.
- **Section 9. Design, Construction and Operation of Special Purpose Structures.**
Loads and non-standard impacts/influences on buildings and their structures. Specific features of construction technologies, equipment and materials for special-purpose structures. Camouflage and engineering protection systems for critical infrastructure facilities. Safe operation and technical maintenance of critical infrastructure facilities. Technical inspection, repair and reconstruction of facilities damaged by war. Life cycle assessment of special-purpose facilities and their sustainable development criteria. Energy efficiency, environmental sustainability and autonomy of special-purpose facilities.

Conference abstracts are devoted to the investigation of various aspects of architecture, construction and civil engineering corresponding to the specialties:

EN: Code and name of specialty (equivalent in List 1 in accordance with the Order of the Ministry of Education and Science No. 1709 dated December 5, 2024, in case of discrepancy):	UA: Код і найменування спеціальності (відповідник у Списку 1 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 1709 від 05.12.2024, у разі відмінності):
A7 (017) Physical Education and Sports	A7 (017) Фізична культура і спорт
B2 (022) Design	B2 (022) Дизайн
B9 (032) History and Archaeology	B9 (032) Історія та археологія
B10 (033) Philosophy	B10 (033) Філософія
C1 (051) Economics and international economic relations (Economics)	C1 (051) Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)
C2 (052) Political science	C2 (052) Політологія
D3 (073) Management	D3 (073) Менеджмент
D7 (076) Trade (Entrepreneurship and Trade)	D7 (076) Торгівля (Підприємництво та торгівля)
E2 (101) Ecology	E2 (101) Екологія
F3 (122) Computer Science	F3 (122) Комп'ютерні науки
F6 (126) Information Systems and Technologies	F6 (126) Інформаційні системи та технології
G9 (131) Applied Mechanics	G9 (131) Прикладна механіка
G11 (133) Engineering (Industrial Mechanical Engineering)	G11 (133) Інженерія (Галузеве машинобудування)
G3 (141) Electrical Engineering (Electric Power, Electrical Engineering and Electromechanics)	G3 (141) Електрична інженерія (Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка)
G2 (183) Environmental Protection Technologies	G2 (183) Технології захисту навколишнього середовища
G17 (191) Architecture and Urban Planning	G17 (191) Архітектура та містобудування
G19 (192) Construction and Civil Engineering	G19 (192) Будівництво та цивільна інженерія
G18 (193) Geodesy and Land Management	G18 (193) Геодезія та землеустрій
K10 (263) Civil Security	K10 (263) Цивільна безпека

This collection is intended for researchers, designers, academic staff of higher education institutions, doctoral and postgraduate students, master's degree students, and related audiences.

Editorial Office address: 03037, Ukraine, Kyiv, Kyiv National University of Construction and Architecture, Povitrianykh Syl ave. 31.

CONTENT

ID

Section 1. Architecture, Design and Sustainable Development**Секція 1. Архітектура, дизайн та сталий розвиток**

11	Віктор Осичанський Архітектурна адаптація існуючих закладів дошкільної освіти до потреб інклюзивної освіти на території України	25
28	Галина Агєєва Концептуальні підходи до формування об'ємно-просторової структури домінант забудови аеропортів та зон їх впливу	27
49	Денис Вітченко, Андрій Сегай Ремінісценція архітектурних форм руху мистецтв та ремесел в проєкті типового будинку для індустріальних селищ 1926 р. Віктора Троценка	29
64	Наталя Болгарова Адаптивний комфорт в архітектурному середовищі: багатовимірний підхід до здоров'я та благополуччя користувачів	31
68	Валерія Ковальська, Данило Лопушинський Концептуальні основи та практичні аспекти імплементації принципів стійкої архітектури в адміністративних будівлях України	33
73	Анар Джамалов Аналіз та оцінка досліджень шумового забруднення житлових кварталів України	35
76	Михайло Погарцев Інноваційні управлінські підходи та філософія затишного міста України: гуманістичні орієнтири післявоєнної відбудови	37
83	Олег Сергейчук Розрахунок локальних параметрів при проєктуванні акустики залів	39
87	Володимир Єгорченков, Віталій Запривода Формування світлового середовища в будівлях складної геометрії	41
94	Катерина Галак, Михайло Кінайлюк Композиційне значення оранжерейних споруд у системі просторової організації ботанічного саду (на прикладі м. Києва)	43
98	Ілля Пілігрим, Оксана Ковальська, Олександра Єжова Торгово-розважальні комплекси як інструмент трансформації міського середовища у поствоєнний період	45
99	Михайло Кінайлюк, Лариса Брідня Універсальні санітарно-гігієнічні приміщення в системі архітектурно-планувальної організації хостелів	47
112	Олександр Побідаш, Євген Яновицький, Олексій Селиванов Науково-дослідницький центр як інтегрований простір науки, освіти та міської спільноти.....	49
114	Олександра Єжова Озеленення та вертикальні сади в архітектурі як інструмент трансформації міського середовища у повоєнний період	51
131	Олександра Бондаренко, Аркадій Пекер Інформаційні технології в архітектурі як інструмент підвищення енергоефективності та ресурсозбереження.....	53
133	Марина Омеляненко, Тетяна Кашенко, Олександра Малійова Особливості проєктування заглиблених, напівзаглиблених та наземних захисних споруд подвійного призначення	55

196	Каміла Дученко Архітектурна та культурна цінність Київської Малої опери як історичного об'єкта	583
197	Анастасія Сторожук Микільська Церква (Біла Церква).....	585
210	Олександр Макаренко, Юрій Безбородов Оцінка відповідності освітніх програм українських закладів вищої освіти завданням відбудови станом на період вступної кампанії 2025 року.....	587
227	Сергій Андрєєв, Ангеліна Омельчук Особливості статусу Міністерства розвитку громад та територій України як поліфункціонального суб'єкта державного управління.....	589
228	Ірина Похиленко Меморіальні комплекси як синтез мистецтва, архітектури, права та політики національної пам'яті.....	591
230	Андрій Валівко Тяглість національної пам'яті: український дисидентський рух ХХ століття та роль у ньому Юрія-Богдана Шухевича.....	593
238	Алла Бабюк Особливості митного оформлення будівельних матеріалів в Україні.....	595
257	Артем Сирітка, Наталія Мартиненко Правові та організаційні основи управління майном комунальної власності органами місцевого самоврядування.....	597
287	Олексій Лук'янов Інституалізація державної політики національної пам'яті Українського народу.....	599
309	Софія Шпакова Розстріляне відродження: втрати для української архітектури, культури та сучасні сенси пам'яті.....	601
323	Василь Деревінський Українські військові меморіали у Польщі: від створення до відновлення.....	603

**Section 9. Design, Construction and Operation of
Special Purpose Structures**

ID	Секція 9. Проектування, будівництво та експлуатація об'єктів спеціального призначення	
153	Владислав Кузнєцов, Сусанна Пастухова Інноваційні рішення в проектуванні багатофункціональних укриттів	607
180	Олександр Молодід, Руслана Плохута, Іван Мусяка Технологія відновлення структурної цілісності стін із нздрюватого бетону пошкоджених внаслідок військових дій	609
248	Олександр Погосов, Андрій Дорошенко, Ілья Гундар Поняття паспорту безпеки об'єкта критичної інфраструктури в розрізі сучасної нормативно-правової бази в Україні.....	611
259	Sergii Shamanskyi, Ganna Rogovska Reduced Concrete Method in Feasibility Studies of Water Supply and Sewage Structures.....	613
284	Дмитро Кузьминський, Данило Павлик, Володимир Скочко Оптимізаційне проектування об'ємно-планувальних і конструктивних рішень об'єктів критичної інфраструктури з урахуванням їх вразливостей	615
285	Дмитро Сотніков, Олексій Корчинський, Сергій Кожедуб	617
	Просторове планування об'єктів спеціального призначення	

Меморіальні комплекси як синтез мистецтва, архітектури, права та політики національної пам'яті

Ірина Похиленко, доцент, кандидат юридичних наук (ORCID: 0000-0001-5409-7408),

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

АНОТАЦІЯ

У роботі аналізується феномен меморіальних комплексів як багатоаспектного явища, що поєднує художні та архітектурні рішення з політикою національної пам'яті. На основі положень Закону України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» та актуальних досліджень розглядається роль меморіальних комплексів у процесі формування спільного розуміння минулого та зміцнення єдності нації. Досліджується їхнє значення як інструменту увіковічення пам'яті про ключові історичні події та визначних осіб, які боролися за незалежність і територіальну цілісність України, а також про жертв злочинів проти Українського народу. Визначаються основні завдання, принципи та форми реалізації державної політики, що знаходять своє матеріальне втілення в меморіальній архітектурі. Особливу увагу приділено взаємодії мистецтва, архітектури та політики у створенні таких об'єктів та їхньому впливу на суспільну свідомість, а також викликам, пов'язаним із подоланням конфліктів історичної пам'яті та забезпеченням інклюзивного вшанування.

Ключові слова: національна пам'ять, меморіальні комплекси, монументальне мистецтво, меморіальне мистецтво, архітектура, державна політика, увічнення пам'яті, право.

1. ВСТУП

Меморіальні комплекси завжди відігравали ключову роль у культурі та історичній свідомості будь-якого народу. Вони є не просто пам'ятками архітектури чи скульптури, а потужними інструментами, що фіксують і транлюють історичні наративи, формують колективну пам'ять та визначають цінності суспільства. В умовах сучасних викликів, зокрема збройної агресії та маніпуляції історією, державна політика національної пам'яті Українського народу набуває особливого значення. Відповідно до положень Закону України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» [1], її мета - формування спільного розуміння минулого шляхом відновлення та збереження національної пам'яті, підтримки досліджень з історії України та її популяризації для зміцнення єдності Українського народу.

У цьому контексті меморіальні комплекси виступають як синтез мистецтва, архітектури та політичних рішень, спрямованих на досягнення цієї мети.

Сучасна українська держава, яка бореться за свою незалежність та ідентичність, усвідомлює необхідність протистояння історичній пропаганді та консолідації суспільства навколо спільних героїчних і трагічних сторінок своєї історії. Меморіальні комплекси у цій боротьбі є не пасивними монументами, а активними суб'єктами, що впливають на суспільну свідомість. Вони є місцями, де відбувається діалог поколінь, де історія стає відчутною та особистою.

Ця наукова публікація має на меті розкрити складну взаємодію між мистецтвом, архітектурою та державною політикою на прикладі меморіальних комплексів. Дослідження ґрунтується на аналізі положень Закону України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» (далі - Закон), який став основоположним документом для регулювання цієї сфери. Основне завдання - показати, як законодавчі норми трансформуються в конкретні архітектурні та художні форми, і як ці форми, у свою чергу, реалізують політичні цілі.

2. МЕМОРІАЛЬНІ КОМПЛЕКСИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Закон України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» визначає національну пам'ять як збережену Українським народом сукупність знань, уявлень та ціннісних оцінок тих подій минулого, які справили вирішальний вплив на його історію, самоідентифікацію, державотворення та/або сприймаються в суспільстві як найбільш значущі. В той час як меморіальний комплекс - комплекс об'єктів монументального мистецтва, архітектурних, художніх, скульптурних, ландшафтних елементів, споруджений з метою увічнення пам'яті про значущих осіб або значущі події в історії народу, держави, краю, населеного пункту.

Отже, меморіальний комплекс є інструментом (засобом), який використовується для збереження, поширення та зміцнення певних ключових елементів національної пам'яті серед суспільства, перетворюючи внутрішні знання та оцінки на зовнішньо видимі символи. Він є матеріальним "якорем", що допомагає зафіксувати в просторі та часі найбільш значущі для народу уявлення про минуле.

Меморіальний комплекс є виразним прикладом того, як абстрактні ідеї - пам'ять, честь, скорбота, героїзм - перетворюються на матеріальні, відчутні форми. Архітектура та мистецтво в цьому процесі виступають як мова, якою держава та суспільство говорять про своє минуле.

Символіка форми та простору. Архітектура меморіального комплексу повинна викликати певні емоції та асоціації. Геометричні форми, вежі, що тягнуться до неба, або заглиблені в землю структури можуть нести потужний символічний зміст. Наприклад, меморіал жертвам Голодомору в Києві, який символізує свічку, є яскравим прикладом використання символічної форми для передачі трагічного наративу.

Роль монументального мистецтва. Скульптура, рельєфи та мозаїки надають меморіальному комплексу емоційного та нарративного наповнення. Вони персоналізують історію, роблячи її більш доступною для розуміння. Скульптурні композиції можуть зображати як конкретних історичних осіб, так і узагальнені образи, створюючи сильний емоційний зв'язок з минулим.

Синтез цих елементів дозволяє створити цілісний твір, який є одночасно об'єктом мистецтва, архітектурним шедевром і носієм історичної правди. Закон у цьому контексті виступає як ідеологічний та правовий орієнтир, що визначає, яку саме правду і яким чином потрібно відобразити.

Ефективна політика національної пам'яті не обмежується лише створенням меморіалів; вона включає роботу з подолання внутрішніх конфліктів та забезпечення єдності. Аналіз актуальних досліджень [2, 3] виявляє ключові виклики та шляхи вирішення, які безпосередньо стосуються меморіалізаційних процесів.

Згідно з Аналітичною запискою «Державна політика подолання конфліктів історичної пам'яті...» [3, С.91], історична пам'ять має стати тим фактором, який ліквідує чи нейтралізує мовні, політичні, релігійні конфлікти, об'єднує державу і суспільство в одне ціле, що допомагає вистояти в час важких воєнних потрясінь. У цьому контексті меморіальні комплекси виступають як центральні майданчики для формування консолідованого нарративу. Їхня архітектурна мова та художнє наповнення повинні бути інклюзивними, об'єднуючи різні регіональні та соціальні групи навколо спільних, державницьких цінностей.

Автори записки [3, С.91] наголошують, що державні чинники, включаючи меморіальну архітектуру, повинні стати втіленням української національної мовної та культурної ідентичності, творцями і носіями української історичної пам'яті. Тобто, меморіальні комплекси мають нести чітке послання про суб'єктність української нації та її історичний шлях.

«Зелена книга політики пам'яті» [2] окреслює ключові проблемні питання та виклики, які постають перед державою у сфері політики національної пам'яті, аналізує еволюцію законодавства та наявні практики вшанування на рівні громад. Наголошує на тому, що розробка цілісної та скоординованої політики пам'яті є нагальною потребою в умовах війни, щоб забезпечити інклюзивне вшанування всіх жертв, запобігти політичній інструменталізації минулого, сприяти зміцненню суспільної єдності та сформуванню гарантії неповторення трагедії як важливого елементу перехідного правосуддя.

Таким чином, для забезпечення ефективності меморіальної політики, особливо у сфері архітектурно-мистецьких рішень, необхідно не лише створювати нові знакові комплекси, а й працювати над уніфікацією підходів, посиленням координації між центральною владою та місцевими громадами. Архітектурно-мистецькі рішення меморіалів повинні стати результатом широкого, інклюзивного діалогу, а не лише відображенням політичної кон'юнктури.

Державна політика національної пам'яті, що реалізується через меморіальні комплекси, виконує кілька важливих суспільних функцій:

1. Захист від історичної пропаганди. Меморіальні комплекси, створені на основі достовірних історичних фактів, є потужним інструментом у боротьбі з дезінформацією та історичною антиукраїнською пропагандою.

2. Формування ідентичності та єдності. Створення спільних місць пам'яті, які об'єднують людей навколо спільних цінностей та героїв, сприяє зміцненню єдності українського народу.

Освітня та наукова функція. Багато меморіальних комплексів інтегрують у свою структуру музеї, виставкові центри та освітні простори, перетворюючись на живі

інституції, що постійно працюють над збереженням та популяризацією історії України.

3. ВИСНОВКИ

Меморіальні комплекси є не просто об'єктами, а багатофункціональними інструментами, які об'єднують мистецтво, архітектуру та державну політику національної пам'яті. Аналіз положень законодавства та актуальних досліджень показує, що ці комплекси є матеріальним втіленням законодавчо закріплених принципів і цілей, а також ареною для подолання історичних конфліктів. Вони виконують важливі функції:

1. Увічнення та вшанування пам'яті. Меморіали допомагають зберегти пам'ять про ключові події та особистостей, які боролися за незалежність України.

2. Формування національної свідомості та консолідація. Через архітектуру та мистецтво меморіали впливають на емоційну сферу, сприяючи формуванню єдиного розуміння історії та ідентичності, що є критично важливим в умовах російсько-української війни.

3. Протидія пропаганді. Меморіальні комплекси є потужним засобом боротьби з дезінформацією.

Для забезпечення ефективності меморіальної політики необхідно вирішувати виявлені проблеми, зокрема щодо стандартизації практик на місцевому рівні та забезпечення інклюзивного, некон'юнктурного підходу до вшанування. Синтез мистецтва, архітектури та політики у створенні меморіальних комплексів робить їх живим, динамічним простором, де минуле взаємодіє із сьогоденням.

Список літератури

[1] Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу: Закон України від 21.08.2025 № 4579-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text>

[2] Єлігулашвілі М., Белінська Д. Вшанування і пам'ять у сучасній Україні. Аналіз законодавства та місцевих практик. Зелена книга політики пам'яті / ред. Луньова А. Київ, 2025. 44 с.

[3] Державна політика подолання конфліктів історичної пам'яті у процесі консолідації української політичної нації в умовах російсько-української війни. Аналітична записка / Відп. ред.: Г. Дидик-Меуш; ред.: Р. Голик, І. Орлевич; авт. колектив: Р. Голик, І. Орлевич, Н. Колб, Н. Мисак, П. Артимишин, Е. Казан, Г. Дидик-Меуш. Львів: НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2025. 92 с.